

การ

ดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ

สาทกาญจน์ บุญยัง^{1*}ภูวดล จุลสุคนธ์²ธันยรัตน์ ทองบุญตา³

รับบทความ: 1 กรกฎาคม 2568 แก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2568 ตอรับบทความ: 8 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ และ 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และจังหวัด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 103 คน และครู จำนวน 156 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามตั้งแต่ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการทำงานร่วมกัน ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และจังหวัด พบว่า ในด้านตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านระดับการศึกษา และจังหวัด พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาคีเครือข่าย การจัดการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

* อีเมล: sata.aumjumpa@gmail.com

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Operations of Network Partnerships in Educational Management: A Study of Provincial Learning Promotion Offices in the U-Khao U-Nam Group

Satakarn Boonyung ^{1*}

Phuwadon Chulasukhon ²

Thunyanun Thongboonta ³

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of network partnership operations in educational management of Provincial Learning Promotion Offices in the U-Khao U-Nam Group, and 2) compare the network partnership operations in educational management of Provincial Learning Promotion Offices in the U-Khao U-Nam Group classified by position, work experience, educational level, and province. This was quantitative research. The sample consisted of 259 people, comprising 103 administrators and 156 teachers. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula and stratified random sampling was employed. The research instrument was a questionnaire with content validity values ranging from 0.67-1.00 and reliability coefficient of 0.93. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The research findings revealed that 1) The level of network partnership operations in education management of the Provincial Learning Promotion Office, U-Kao U-Nam Group, overall was at a high level. When considered by aspect, it was found that the aspect with the highest mean was coordination, which was at a high level, followed by cooperation, which was at a high level, participation, which was at a high level, and collaboration, which was at a high level, and 2) The results of comparing network partnership operations in education management of the Provincial Learning Promotion Office, U-Kao U-Nam Group, overall, classified by position, work experience, education level, and province, showed that in terms of position and work experience, opinions were not significantly different, but in terms of education level and province, they were found to be significantly different at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Network Partnership, Educational Management, Learning Promotion Office

¹ Master of Education Student, Master of Educational Administration Program, Thepsatri Rajabhat University

* Email: sata.aumjumpa@gmail.com

²⁻³ Lecturer in the Master of Education Program in Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University

บทนำ

การจัดการศึกษามีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ โดยมุ่งหวังให้บุคคลที่ได้รับการศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับมาพัฒนาตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติให้ก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรือง การศึกษานับเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทั้งในระดับบุคคลและสังคม ผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม อีกทั้งยังเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมดุล ซึ่งการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบนั้นมีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และระยะเวลาอย่างชัดเจน ส่วนการศึกษานอกระบบมีความยืดหยุ่นในด้านเป้าหมาย รูปแบบและวิธีการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ขณะที่การศึกษาตามอัธยาศัยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน โดยอาศัยการเรียนรู้จากบุคคล ประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น การจัดการศึกษายังต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งจากสถานศึกษา ผู้ปกครอง องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้สังคมดำเนินไปอย่างมีความสุข ยั่งยืน และเปี่ยมไปด้วยความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนโดยตระหนักถึงความหลากหลายและความต้องการของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประกอบกับพระราชบัญญัติกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 8 ยึดหลักในการจัดการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ทำให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาการให้บริการในทุกกลุ่มเป้าหมาย (ราชกิจจานุเบกษา 2566)

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ เช่น บุคคลทั่วไป ครอบครัวยุวมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถานประกอบการ การจัดการศึกษาดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน รวมถึงการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในชั้นเรียนและในชุมชน โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการประสานงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการพึ่งพาตนเอง ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ถือเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และการเชื่อมโยงในระบบดิจิทัล การทำงานร่วมกับเครือข่ายจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (ราชกิจจานุเบกษา 2566)

ในส่วนของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดอำนาจและหน้าที่ของสถานศึกษา ข้อ 1 (2) การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนและประสานภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยในการจัดการศึกษาต้องปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละท้องถิ่นโดยต้องได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร สื่อ เทคโนโลยี ที่หลากหลายเข้ามาจัดกิจกรรมการศึกษา จัดการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ในปัจจุบันเป็นการทำงานกับชุมชนเป็นส่วนใหญ่ต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกับภาคีเครือข่ายและในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการและสภาพบริบทในชุมชนทำให้มีความหลากหลายในด้านการจัดกิจกรรมการศึกษา จากการสอบถามชุมชนเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาและให้บริการได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสังคม สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ประกอบกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับพื้นที่ยังคงต้องการการประสานงานและความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของการวางแผนการเรียนรู้ การติดตามประเมินผล และการรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนาและกำหนดบทบาทที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ทั้งนี้จากรายงานผลการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ภาคีเครือข่ายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า มีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและคุณภาพของการศึกษาในพื้นที่ หนึ่งในปัญหาหลักคือการขาดความชัดเจนในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของภาคีเครือข่าย ทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานและการแบ่งหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การขาดการประสานงานที่ดีระหว่างภาคีเครือข่ายและสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญ ความไม่สอดคล้องกันในแผนงานและวัตถุประสงค์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดความล่าช้าและขัดข้องในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมยังเป็นปัญหาที่สร้างความไม่สมดุลในคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ สถานศึกษาบางแห่งได้รับการสนับสนุนทรัพยากรมากกว่า ขณะที่บางแห่งต้องเผชิญกับการขาดแคลน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ปัญหานี้ยังสะท้อนถึงความไม่เพียงพอของงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของแต่ละชุมชน อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นของบุคลากรในการจัดการศึกษาในพื้นที่ หลายครั้งที่ภาคีเครือข่ายขาดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ไม่สามารถออกแบบและดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การขาดการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องสำหรับบุคลากรในภาคีเครือข่ายยังเป็นปัญหาที่สำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ก็ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนา การที่ชุมชนและผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา ทำให้การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายขาดพลังในการขับเคลื่อน ปัญหานี้ยังสัมพันธ์กับการสื่อสารที่ไม่เพียงพอระหว่างสถานศึกษา ภาคีเครือข่าย และชุมชน ทำให้ข้อมูลข่าวสารและแผนการดำเนินงานไม่ถูกถ่ายทอดอย่างทั่วถึงและถูกต้อง (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาคครั้งนี้จะนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงวิธีการเพื่อให้สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และยังเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และจังหวัด

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

การทำงานร่วมกันในเครือข่ายมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในสังคมและองค์กร โดยเครือข่ายสามารถสร้างความหลากหลายของมุมมองและทรัพยากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน (Devan, 2021) และยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างองค์กรที่เรียนรู้ได้ ให้องค์กรสามารถพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Senge, 2023) ในบริบทการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีแก่สถานศึกษาผ่านความร่วมมือจากส่วนราชการและภาคีเครือข่าย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันในเครือข่ายประสบความสำเร็จคือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ (อรรถัย วัฒนธรรม, 2565; Stallworth, 2022) โดยการมีส่วนร่วมอย่างเปิดเผยและโปร่งใสจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว (Devan, 2021) นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันควรมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและการแบ่งปันความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกระดับในเครือข่ายจะช่วยเสริมสร้างความผูกพันและการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น (Devan, 2021; Stallworth, 2022)

การจัดการและพัฒนาเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจและการแบ่งปันความรู้ระหว่างสมาชิก (สุพัตรา วรรณภา, 2566; Senge, 2023) ควรสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง (สุพัตรา วรรณภา, 2566) และมีการประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (อรรถัย วัฒนธรรม, 2565)

ผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกันในเครือข่ายที่มีการจัดการที่ดีสามารถสร้างความยั่งยืนและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรได้ (สุพัตรา วรรณภา, 2566; Stallworth, 2022) โดยเครือข่ายที่มีการเรียนรู้ร่วมกันสามารถพัฒนาศักยภาพในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (Senge, 2023)

สรุปได้ว่า แนวคิดเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันในเครือข่ายที่มีความหลากหลายและความยืดหยุ่น เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมที่เปิดเผยและโปร่งใส นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

1. การประสานงาน การดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่เชื่อมโยงกันและกัน โดยเริ่มต้นจากการประสานงานซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้คนจำนวนมากมารวมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ด้วยการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่เพื่อมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติด้วยความสามัคคี สมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพที่สุด (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) การประสานงานเป็นการจัดการที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงแต่ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ยังช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร (ณัฐพล ชาญชัย, 2564) โดยการประสานงานจะช่วยให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างทีมงาน (วรภรณ์ สุขสันต์, 2565) และต้องอาศัยการวางแผนที่ดีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น (ปิยะดา มงคลชัย, 2566)

สรุปได้ว่า การประสานงาน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคลากร กลุ่ม หรือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน การประสานงานเกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงกิจกรรม ทรัพยากร และบุคคลให้ทำงานในทิศทางเดียวกันโดยอาศัยการสื่อสารที่ชัดเจนและการวางแผนที่เป็นระบบ

2. ความร่วมมือ ความร่วมมือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนภาคีเครือข่าย โดยหมายถึงความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) การทำงานที่ทุกฝ่ายจะต้องเปิดใจกว้างและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อให้สามารถสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขปัญหาหรือการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กมลชนก พิสุทธิ, 2560) ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและลดช่องว่างระหว่างคนในทีม และเป็นการกระทำร่วมกันของกลุ่มบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งทำให้ทุกฝ่ายมีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ ทำให้การทำงานมีคุณภาพมากขึ้น (พัศสร สุขวัฒนา, 2563)

สรุปได้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือองค์กร โดยจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเข้าใจ และการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น ความร่วมมือที่ดีจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3. การทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือองค์กรตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป มาทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม และรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตามโครงสร้างที่มีอยู่ในองค์กร รวมทั้งเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) การผสมผสานทักษะ ความสามารถ และความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อสร้างวิธีการทำงานที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่ม

หรือองค์กร ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้อย่างยืดหยุ่น (ปริยา วงศ์สถิต, 2563) โดยทุกคนในทีมต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันและมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีความเชื่อมั่นในทักษะและความสามารถของเพื่อนร่วมงาน (กฤติยา จันทร์พราย, 2564)

สรุปได้ว่า การทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมาร่วมมือกันเพื่อทำงานให้สำเร็จ ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การแบ่งปันข้อมูลและความคิดเห็น และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

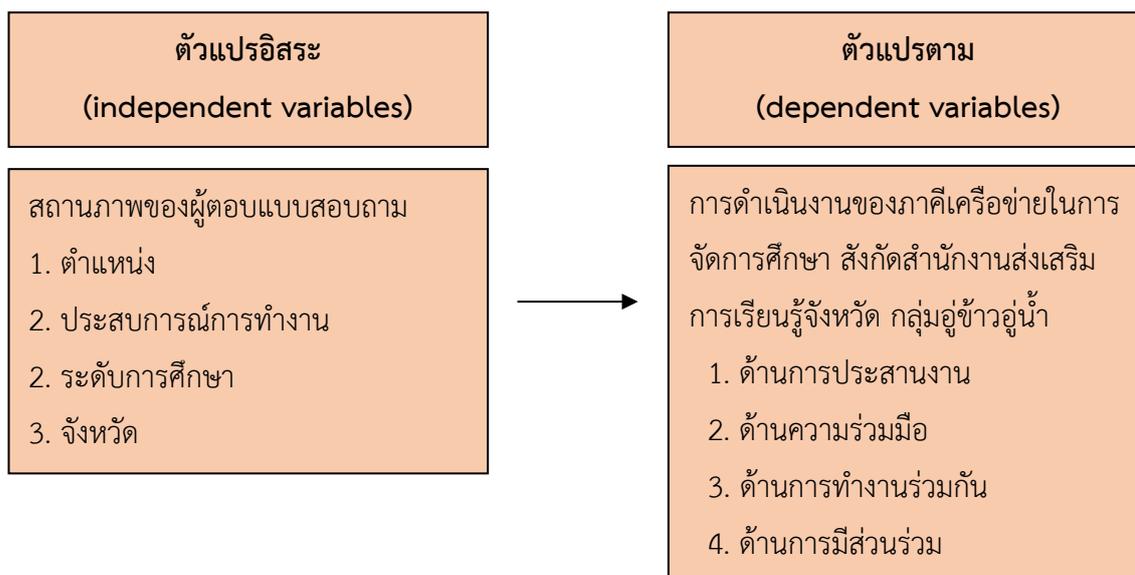
4. การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นมิติสำคัญที่ทำให้สมาชิกทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กรมาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) การมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ซึ่งจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคลได้ใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างของตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ ในกิจกรรมการพัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช, 2562) และเป็นทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของแต่ละบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการบริหารจัดการ การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน ๆ อย่างเต็มความสามารถ (วันชัย โกลละสุด, 2564)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น หรือการปฏิบัติงานในกลุ่มหรือองค์กร การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในงาน แต่ยังเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ และความเข้าใจที่ระหว่างสมาชิกในทีม การมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสนับสนุนความสำเร็จขององค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มอยู่ข้างอยู่น้ำ ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระดับของการร่วมมือของภาคีเครือข่ายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) มาใช้เป็นกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

พื้นที่การวิจัย คือ จังหวัดในกลุ่มอยู่ข้างอยู่น้ำ ประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ ประชากร คือ ผู้บริหาร จำนวน 159 คน และครู จำนวน 579 คน ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ รวมทั้งสิ้น 738 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ จำนวน 259 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และจังหวัด ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประสานงาน 2) ด้านความร่วมมือ 3) ด้านการทำงานร่วมกัน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม มีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยกำหนดกลุ่มทดลองใช้กับแบบสอบถามจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์คุณภาพของเครื่องมือซึ่งได้เท่ากับ 0.93 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามระบบออนไลน์ และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) และเมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษา และตำแหน่ง และใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Test: Scheffe)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการประสานงาน (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.23) รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.22) ด้านการมีส่วนร่วม (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.22) ด้านการทำงานร่วมกัน (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.23) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการประสานงาน	4.20	0.23	มาก
ด้านความร่วมมือ	4.19	0.22	มาก
ด้านการทำงานร่วมกัน	4.16	0.23	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	4.18	0.22	มาก
รวมเฉลี่ย	4.19	0.20	มาก

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานอย่างตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ การสร้างกลไกการประสานงานที่เป็นระบบ และมีความยืดหยุ่น และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การติดตามผลเพื่อประเมินความสำเร็จของการประสานงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานร่วม โดยการรวบรวมตัวแทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันวางแผน ติดตาม และประเมินผลความร่วมมือรองลงมา คือ การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินไปนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของความร่วมมืออย่างชัดเจน

1.3 ด้านการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำรายงานความก้าวหน้าเพื่อการติดตามและประเมินผล รองลงมา คือ การใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการพัฒนาแผนการทำงานและการปรับปรุงกระบวนการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การวางแผนและการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน โดยการระบุวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการตามแผนและจัดกิจกรรมหรือโครงการร่วมกับภาคีเครือข่ายที่ได้วางไว้ รองลงมา คือ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายโดยการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่น สัมมนาและการประชุมเชิงวิชาการ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การวิเคราะห์ความต้องการและความคาดหวังของภาคีเครือข่ายเพื่อให้การร่วมมือมีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มอู่ข้าวอู่น้ำ โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	รายการ	ผู้บริหาร		ครู		t	p
		\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D		
1	ด้านการประสานงาน	4.18	0.23	4.21	0.23	-0.98	0.330
2	ด้านความร่วมมือ	4.16	0.19	4.21	0.23	-1.72	0.087
3	ด้านการทำงานร่วมกัน	4.13	0.23	4.17	0.24	-1.32	0.187
4	ด้านการมีส่วนร่วม	4.15	0.19	4.19	0.23	-1.45	0.149
รวมเฉลี่ย		4.16	0.18	4.20	0.21	-1.49	0.137

2.1 ด้านตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ด้านระดับการศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ด้านจังหวัด พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า ในทุกด้านกลุ่มจังหวัดมีการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 คู่ ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานีมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายมากกว่าจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ จังหวัดนครสวรรค์ยังมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายมากกว่าจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มผู้เข้าร่วม สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มผู้เข้าร่วม สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลจากความร่วมมือที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างตรงไปตรงมาและมีความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากการที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน นอกจากนี้ การสร้างกลไกการประสานงานที่มีระบบและยืดหยุ่นยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การประสานงานระหว่างภาคีเครือข่ายดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรภรณ์ ไต่แก้ว (2558) เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งพบว่า ด้านการประสานงานอยู่ในระดับมาก และ นูซี มะเต็ง (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประจำโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ระบุว่า การประสานงานเป็นองค์ประกอบย่อยสำคัญของภารกิจที่ภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

1.2 ด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มีตัวแทนจากหลายภาคส่วน เช่น ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินงาน และประเมินผล การมีระบบความร่วมมือที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และลดความซ้ำซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรชัย รินสาย และวชิ ปัญญาใส (2564) เรื่อง การบริหารภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอปัว จังหวัดน่าน ซึ่งเสนอว่า ควรเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และ สุวิมล หงส์วิไล (2562) เรื่อง การจัดการความรู้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเลย ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในด้านความร่วมมืออยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่ภาคีเครือข่ายมีบทบาทร่วมในการวางแผนและดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบร่วม ความเข้าใจตรงกัน และความต่อเนื่องในการพัฒนางาน การติดตามผลและประเมินร่วมกันยังช่วยปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร มนัส (2559) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ ปัทมา กะจะวงษ์ (2560) เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลจากการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผน กำหนดแนวทาง และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และเสริมสร้างความผูกพันระหว่างองค์กรและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณีรัตน์ ปัตถาทุม และคณะ (2557) เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งพบว่าด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อุดมลักษณ์ คงคาเนรมิต และวีรวัฒน์ อุทัยรัตน์ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมผ่านกลไกด้านการบ่งชี้และการเข้าถึงองค์ความรู้ของภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มอยู่ข้างอุ้งน้ำ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และจังหวัด

2.1 ด้านตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน และมีการร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้การรับรู้และการมีส่วนร่วมมีลักษณะสอดคล้องกันไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล หงส์วิไล (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดเลย พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอยู่ในระดับมากในทุกด้านโดยไม่มี ความแตกต่างในด้านบทบาท และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร มนัส (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของ

การบริหารภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า สภาพการณ์มีส่วนร่วมในแต่ละด้านแตกต่างกันตามลักษณะบริบทของพื้นที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด กลุ่มผู้ข่าวอุ้ม สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการประสานงาน รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการทำงานร่วมกัน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มผู้ข่าวอุ้ม โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการประสานงาน ผู้บริหารและครูควรมีการจัดตั้งกลไกในการติดตามผลและประเมินความสำเร็จของการประสานงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีและปรับปรุงกระบวนการการประสานงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การจัดการประชุมประเมินผลการทำงานหรือการส่งรายงานประจำเดือน

2. ด้านความร่วมมือ ผู้บริหารและครูควรกำหนดและทบทวนวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจนก่อนการเริ่มต้นโครงการหรือกิจกรรม และควรมีการประเมินผลความร่วมมือที่เป็นระบบในทุกขั้นตอน เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการหรือกิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ด้านการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น โดยต้องมีการร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการวางแผนงาน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูควรมีการทำความเข้าใจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังของภาคีเครือข่ายในแต่ละพื้นที่อย่างละเอียด และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้การมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มผู้ข่าวอุ้ม ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการประสานงานและการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย

2. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มผู้ข่าวอุ้ม ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

บรรณานุกรม

- กมลชนก พิสุทธิ์. (2560). *การบริหารจัดการภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. สถาบันพัฒนาชุมชน. กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). *รายงานผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ภาคีเครือข่ายของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤติยา จันทร์พราย. (2564). *การจัดการความรู้ในองค์กรยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญจน์โชติ สหพัฒน์สมบัติ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล. วารสารวิจัยทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 8(12), 1-15.*
- ชนกพร มนัส. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).* DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3003>
- ณัฐพล ชาญชัย. (2564). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลขององค์กรภาครัฐ. วารสารบริหารรัฐกิจ, 22(2), 88-104.*
- นุชี มะเด็ง. (2564). *รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประจำโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 17(2), 95-112.*
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2562). *สภาพสังคมและเศรษฐกิจกับการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 1-7*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียา วงศ์สถิต. (2563). *แนวทางการประเมินคุณภาพโครงการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง. วารสารสังคมและสิ่งแวดล้อม, 9(1): 19-34.*
- ปัทมา กะจะวงษ์. (2560). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- ปิยะดา มงคลชัย. (2566). *การพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายในชุมชนเมือง*. สถาบันพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (14 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1-25.

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. (3 มีนาคม 2551). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 41 ก หน้า 1-11.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (19 มีนาคม 2566). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนที่ 20 ก หน้า 60-72.
- พััสสร สุขวัฒนา. (2563). การสื่อสารในองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 15(2), 90-106.
- วรรณวี เจริญสุข. (2557). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประชาชนในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 10(1), 15-23.
- วราภรณ์ สุขสันต์. (2565). รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 51(3), 88-104.
- วันชัย โกลละสุด. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. <http://www/krukeng/ob.tc>.
- วิจิตรภรณ์ โตแก้ว. (2558). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สยามมล เกษประดิษฐ์. (2559). การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุนิรัตน์ ปัตถาทุม, ธีระ ภูดี, และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน. (2557). การศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 4(2), 60-65.
- สุพัตรา วรรณภา. (2566). *การประเมินผลโครงการพัฒนาเยาวชนในเขตเมืองใหญ่*. มุลินธิเพื่อเยาวชนไทย.
- สุภัทรชัย รินสาย และวชิ ปัญญาใส. (2564). การบริหารภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบัว จังหวัดน่าน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 283-296.
- สุวิมล หงส์วิไล. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสระบัว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา). BUUIR. <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/11483>
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *แนวทางการดำเนินงานภาคีเครือข่าย*. สำนักงาน.

อรทัย วัฒนธรรม. (2565). การใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. *วารสารการเรียนรู้เพื่อชุมชน*, 9(2), 25-41.

อุดมลักษณ์ คงคาเนรมิต และวีรวัฒน์ อุทัยรัตน์. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 44-58.

Devan, M. (2021). *Managing network partnerships: Strategies for success*. Alliance Press.

Senge, P. (2023). *Systems thinking for network management: A guide to partnership synergy*. Learning Organization Publications.

Stallworth, C. (2022). *The network manager's handbook: Tools and techniques for collaboration*. Network Strategies Press.